

نگاه

یک حادثه و هزار امای دیگر

حمیدرضا عظیمی

حوادث حین کار همیشه از موضوعاتی است که ذهن جامعه کارگاری را به خود مشغول کرده است. این اشتغال ذهنی به آن دلیل نیست که صرف یک حادثه اهمیت داشته باشد، بلکه مسئله این است که وقتی حوادث حین کار اتفاق می افتد، پیامد معمول آن آسیب‌دیدگی جدی کارگرانی است که گاه ممکن است پوشش بیمه‌ای مناسبی هم نداشته باشند. حوادثی که مطابق تجربه در موارد بسیاری یا به مرگ انجامیده یا به نقص عضو.

چندی پیش بود که در همین صفحه، موضوع حوادث حین کار را با عنوان «ترازوی تلخ کارگران» مورد توجه قرار دادیم و از آمارهای این حوزه سخن به میان آوردیم. آمارهایی که میزان فراوانی آن را با جست‌وجوی واژه‌هایی مشابه «مرگ کارگران» در فضای اینترنت با هر موتور جست‌وجوگر و به دلخواه، بعینه می‌توان دید. جست‌وجو، نتیجه عجیبی ندارد، یک دوجین خبر بالا می‌آید که همگی نشان از حوادثی در محل کار دارد؛ حوادثی که به مرگ انجامیده و جان یک یا چند نفر از کارگران مجموعه‌های تولیدی، صنعتی یا ساختمانی را گرفته است.

حالا در جدیدترین فقره رسانه‌های شده، اخبار از جان‌باختن گروهی کارگران در معدن شازند حکایت دارد. رسانه‌ها گزارش داده‌اند حدود ۱۱ صبح روز یکشنبه ۲۷ خرداد، معدن شماره پنج شانزد در جاده اراک-توره با حجم زیادی از سنگ‌های بزرگ ریزش کرد و موجی از نگرانی در استان و کشور ایجاد کرد. خیلی زود تیم هدایت‌آمیز استان مرکزی و استان‌های هم‌جوار به همراه سک‌های زنده‌یاب، دستگاه‌های فلزیاب، ماشین‌آلات مورد نیاز برای کنکاش، اورژانس هوایی، ستاد بحران استان مرکزی، استاندارد مرکزی، فرماندار شازند و همه مسئولان مرتبط که حضورشان برای تصمیم‌گیری‌های آتی نیاز بود، در منطقه حاضر شدند.

آن‌طورکه ایرنا نوشته و لایب وظیفه رسانه‌ای خود را نیز ادا کرده است، «در کمترین زمان ممکن» اوراپرداری شروع شد و طبق بررسی‌ها به نظر می‌رسید چهار ماشین معدن‌کاری به همراه رانندگان زیر آوار مانده‌اند. تیم‌های امدادی در قالب هفت تیم واکنش سریع و شش تیم آنست (سگ‌های زنده‌یاب) از استان مرکزی، قم، لرستان و همدان در منطقه مشغول امداد‌رسانی شدند.

خبرگزاری دولت در گزارشی از روند آواربرداری و… روز بعد از حادثه نوشت: تلاش‌ها در حالی ادامه داشت که حالا خطر ریزش دوباره معدن نیز احتمال داده می‌شود و این مسئله ادامه روند جست‌وجو برای مصدومان احتمالی را با چالش مواجه کرد، اما باز هم مانع ادامه کار نشد و نیروهای حاضر دست از تلاش برنداشتند و مقدمات برای ادامه کار در ساعات شب نیز در حال فراهم‌شدن بود. ظاهرا آقای محمد مخبر، سرپرست ریاست‌جمهوری نیز در تماس با استاندار مرکزی دستور تداوم رسیدگی و تسریع در امداد‌رسانی و بسیج همه دستگاه‌های امدادی، امکانات و وسایلی مورد نیاز برای نجات جان افراد باقی‌مانده را داد و همچنین دستور تهیه گزارش دقیق از علل وقوع این حادثه نیز داده شد. آواربرداری تا پاسی از شب ادامه داشت و ادامه روند به دلیل تاریکی هوا ممکن نبود.

بعد از وقفه حدود چهارساعته، کار از ساعت چهار صبح دوباره ادامه پیدا کرد و حدود ساعت ۱۰ صبح روز دوشنبه ۲۸ خرداد، موقعیت نقطه‌ای دو کارگر که خبرها از مفقودشدن آنها حکایت داشت، زیر آوارهای انبوه سنگ مشخص شد. آن‌طورکه گزارش شده، این دو نفر هنگام ریزش کوه با دو دستگاه بیل‌مکانیکی و کمپرسی در محل کار می‌کردند که با تجهیزات مختلف از بوی گازونیل محل محبوس شد‌شان مشخص شد.

اینکه حادثه‌ای رخ دهد و عوامل ذریط سلسله اقداماتی را انجام دهند و رسانه‌ها نیز گزارش لحظه‌به لحظه دهند، جای خود؛ حتما در هر جای دیگر دنیا هم باشد، این سلسله اقدامات کمتر یا بیشتر انجام خواهد شد؛ اما سؤال این است چه اتفاقی می‌افتد که خبر حوادث حین کار هرازگاهی به گوش می‌رسد و صرف‌نظر از حوادثی که از آستین طبیعت بیرون می‌آید و تقصیر کسی هم نیست، در موارد بسیار بیشتر حوادثی رخ می‌دهد که عامل انسانی دارد؟

همین چندی پیش بود، شه‌ریور گذشته را می‌گویم که آنجا هم ترازدی یک معدن به بار نشست و معدن رزمجاه طزره، از توابع استان سمنان، دچار انفجار شد. اگر در خاطر مانده باشد، بعد از حادثه زمانی که اجساد کارگران از اعماق زمین بیرون آمد، یکی از رسانه‌ها از تلاش شبانه‌روزی برای خارج‌کردن اجساد کارگران جان‌باخته خبر داد و تأکیدش این بود که «با تلاش شبانه‌روزی نیروهای امدادی، عملیاتی و پشتیبانی و پیگیری همه مسئولان مدیریت بحران استان سمنان و شهرستان دامغان، در کمتر از ۱۰ ساعت از انفجار معدن پیکر بی‌جان شش نفر از محبوس‌شدگان این حادثه کشف شد.»

در آن حادثه، مثل حادثه دیگری که در آذرماه پنج نفر از کارگران جان خود را از دست دادند، شش نفر در تونل محل حادثه انفجار معدن محبوس شده بودند و در نهایت پیکر بی‌جان این شش کارگر از عمق ۷۰۰متری زمین بیرون آمد.

پیش از این و در سال ۹۶ نیز حادثه معدن زغال‌سنگ زمستان‌پورت در آزادشهر، در ۹۰ کیلومتری شرق گرگان، مرکز استان گلستان، یکی از غم‌بارترین حوادث حین کار را رقم زد. در آن حادثه، طی انفجاری که روز چهارشنبه ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۶ در آن معدن زغال سنگ رخ داد، ۴۳ معدنچی جان باختند. حادثه‌ای که حتی رئیس کل دادگستری استان گلستان حدود شش ماه بعد از حادثه در آن زمان اعلام کرد مطابق جمع‌بندی گزارش کمیته حقیقت‌یاب، مقصر حادثه کارفرما بوده است. همه اینها بخشی از حوادثی است که جزء حوادث حین کار است و در تمام آنها، تعدادی از کارگران جان خود را از دست داده‌اند.

حالا دوباره با اتفاق معدن شازند، توجه‌ها به موضوعات حین کار جلب شده است. به‌طور طبیعی منابع دولتی هرازگاهی از کاهش آمار این‌نوع حوادث خبر می‌دهند. کافی است همین‌حالا صحبت‌های معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی را بخوانید؛ خواهید دید با قوت از کاهش این حوادث خبر داده است، اما سؤالی که هنوز هم بی‌پاسخ مانده این است که وقتی این کارگران جان خود را از دست می‌دهند، بعد از آنکه هیجانان‌مسئولان مثل تب تند، زود به عرق نشست، برای خانواده آنها چه رخ می‌دهد؟ آنها روزگار را بعد از نان‌آور خانه چطور سپری می‌کنند؟

ساکنان بزرگ‌ترین جزیره ایران سهم مشخصی از تولید و مصرف آب ندارند

سرابِ سرانه آب

اتباع خارجی مجاز و غیرمجاز در سرانه آب مصرفی قشم محاسبه نمی‌شوند

سعیدقلیچی

خبرنگار

براساس اعلام سازمان ملل متحد هر انسان روزانه به ۵۰ لیتر آب برای نوشیدن و برطرف‌کردن نیازهای بهداشتی خود احتیاج دارد. سازمان جهانی بهداشت هم میانگین سرانه آب مصرفی هر فرد را ۱۵۰ لیتر در شبانه‌روز برای نوشیدن و برطرف‌کردن نیازهای بهداشتی در نظر گرفته است. از طرف دیگر یک فرد در قاره آفریقا فقط به ۲۰ لیتر آب در روز دسترسی دارد. زمستان گذشته مسئولان وزارت نیرو اعلام کردند سرانه مصرف کل کشور ۲۳۳ لیتر به ازای هر نفر در شبانه‌روز است. این در حالی است که این میزان در برخی از روستاهای جزیره قشم در برخی از اوقات سال به حدود ۶۰ لیتر در شبانه‌روز می‌رسد. آبرسانی در روستاهای جزیره قشم نسبت به سال‌های گذشته شرایط بهتری دارد، اما هنوز از منطقه بحران خارج نشده است. قشم دچار ابربحران تنش آبی است. قشم به‌عنوان بزرگ‌ترین جزیره ایران، درحال‌حاضر فاقد هرگونه منابع آب سطحی و زیرسطحی است و برای تأمین نیاز آبی آن باید از طریق احداث سایت‌های نمک‌زدایی اقدام کرد. برخی گزارش‌ها از شرایط آبرسانی به روستاهای جزیره قشم نشان می‌دهد که وضعیت آبرسانی تا اندازه‌ای بهبود پیدا کرده، اما مشکل اصلی هنوز بابرجاست. هنوز هم برخی از روستاهای جزیره قشم هر ۵۰ روز از نعمت آب شرب سالم از طریق لوله‌کشی بهره‌مند می‌شوند.

سرانه مصرف آب در استان‌های ایران

کمبود منابع آبی همواره به عنوان یک عامل محدودکننده فعالیت‌ها در اقلیم ایران مطرح بوده است. متوسط بارندگی در جهان در حدود ۸۶۰ میلی‌متر است و این در حالی است که متوسط درازمدت این رقم در ایران ۲۵۰ میلی متری است. در ایران سهم مصرف آب در بخش کشاورزی در حدود ۹۰ درصد، شرب هشت درصد و صنعت و معدن دو درصد است، درصورتی‌که در کشورهای توسعه‌یافته سهم بخش کشاورزی ۳۰ درصد، شرب و بهداشت ۱۱ درصد و سهم بخش صنعت و معدن ۵۹ درصد است. سرانه مصرف آب به عوامل متعددی از جمله شرایط اقلیمی و وضعیت آب و هوایی، نوع فرهنگ هر منطقه، تعرفه و قوانین بازارنده، تجهیزات کاهنده مصرف، وضعیت بهداشتی…، بستگی دارد و در کشورهای مختلف دارای ارقام متفاوتی است.

بهمن سال گذشته بود که مدیر کل دفتر مدیریت مصرف آب شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور اعلام کرد سرانه مصرف کل ۲۳۳ لیتر به ازای هر نفر در شبانه‌روز، سرانه مصرف خانگی ۱۹۱ لیتر به ازای هر نفر در شبانه‌روز و سرانه مصرف هر واحد خانگی ۴۷۸ لیتر به ازای هر واحد است. کشور ترکیه در همسایگی ایران سرانه مصرفی نزدیک به کشور ما دارد و سرانه آن به ۲۵۰ لیتر می‌رسد. برخی بررسی‌ها نشان می‌دهد که ردیای مصرف آب در حوزه‌های مختلف مشاهده می‌شود. به عنوان مثال در گزارشی که از سوی دفتر مدیریت مصرف آب شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در زمستان ۱۴۰۲ منتشر شده، تهیه یک برش نان ۳۰ گرمی به ۴۰ لیتر آب برای تولید، یک فنجان قهوه، ۱۴ لیتر آب، یک لیتر شیر هزار لیتر آب، یک کیلوگرم برنج حدودا سه هزار لیتر آب و یک کیلوگرم گندم معادل هزارو ۳۵۰ لیتر آب نیاز دارد. آذرماه ۱۴۰۱ مرکز آمار ایران گزارشی منتشر کرد که براساس آن پنج مشترک برمصرف آب در بخش کشاورزی، استان‌های خوزستان، فارس، کرمان، خراسان رضوی و اصفهان بودند.

وضعیت آب در روستاهای قشم

کارشناسان می‌گویند استاندارد سرانه مصرف آب شرب در دنیا و کشورهای پیشرفته بین ۱۲۰ تا ۱۵۰ لیتر برای هر نفر در شبانه‌روز است. برای مناطق جنوبی ایران این میزان سرانه حدود ۲۲۰ لیتر بر روز به ازای هر نفر افزایش پیدا کرده است. در حال حاضر آب‌شیرین‌کن بخش خصوصی فعال در غربی‌ترین نقطه جزیره قشم (روستای باسعیدو) روزانه حدود چهار هزار مترمکعب تولید دارد که موجب شده تا بخش قابل توجهی از نیاز ساکنان روستاهای غرب جزیره برطرف شود. اما هنوز هم برخی روستاهای در جزیره هستند که ۳۰ روز را بدون وجود آب شرب در لوله‌های انتقال از سبزی می‌کنند. یکی از دهیارهای روستاهای غرب جزیره می‌گوید: «تابستان گذشته هر ۸۰ تا ۱۰۰ روز شاهد تأمین آب روستاهای غرب جزیره از طریق آب لوله‌کشی بودیم. امسال با وارد مدار شدن آب‌شیرین‌کن روستای باسعیدو هر ۲۵ تا ۳۰ روز شاهد آبرسانی هستیم. مشکل اصلی حل نشده، اما وضعیت امسال نسبت به سال گذشته بهتر شده است. مسئولان اما می‌گویند که باید سال‌ها برای رفع کامل مشکل آب صبر کنیم.»

دهیار یکی از روستاهای بخش مرکزی جزیره نیز می‌گوید: «بارسال هر دو ماه تا ۷۰ روز آب شرب از طریق لوله‌کشی به روستاهای بخش حرامی می‌رسید، اما امسال این رقم به ۴۵ تا ۵۰ روز رسیده است. سال گذشته بحران اصلی تأمین آب برای روستاهای غرب جزیره بود اما با راه‌اندازی آب‌شیرین‌کن بخش خصوصی در روستای باسعیدو وضعیت آن روستاها بهتر شده و امسال بحران اصلی مربوط به روستاهای بخش مرکزی جزیره است. باید زودتر آب‌شیرین‌کن روستای سلخ برای تأمین آب شهر و روستاهای این محدوده نیز احداث و وارد مدار شدن.» ابراهیمی، یکی از مطالبه‌گران رفع چالش آب در جزیره قشم در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید: «با طغی‌شدن خرید تضمینی آب از آب‌شیرین‌کن قشم مولد متعلق به شرکت مپنا، مشکل آبرسانی به شهر درگهان تا اندازه زیادی حل شده است. همین‌طور وارد مدار شدن آب‌شیرین‌کن در روستای باسعیدو موجب شده تا زمان آبرسانی به روستاهای غرب جزیره تا اندازه زیادی کاهش پیدا کند. اگر در بهار و تابستان سال گذشته، گاهی بیش از ۱۰۰ روز برخی از روستاها از آب بی‌بهره بودند، امروز این عدد برای روستاهای غربی جزیره قشم به کمتر از ۳۵ روز رسیده است. مشکل هنوز حل نشده، اما وضعیت نسبت به سال‌های گذشته بهتر شده است.»

ابراهیمی ادامه داد: «مشکل اصلی برای رفع چالش آب روستاهای جزیره قشم بیشتر مربوط به شهرها و روستاهای بخش مرکزی جزیره است. وضعیت آبرسانی در شهر طبل و روستاهای هفت‌رنکو، دوربنی، سهیلی، سلخ و سایر روستاهای این بخش چندان مناسب نیست. البته مدتی قبل مراسم کلنگ‌زنی احداث آب‌شیرین‌کن جدیدی در روستای سلخ برگزار شد. در حال حاضر آبرسانی بخش مرکزی جزیره قشم هم توسط آب‌شیرین‌کن متعلق به شرکت مپنا صورت می‌گیرد که بار شفاعتی را به این شرکت وارد می‌کند، با احداث و وارد مدار شدن آب‌شیرین‌کن روستای سلخ شاهد رفع چالش آبی در بخش مرکزی جزیره خواهیم بود. سازمان منطقه آزاد قشم خوشبختانه زمین مورد نیاز برای احداث این سایت آب‌شیرین‌کن را در اختیار شرکت آبفای هرمزگان قرار داده است و امیدوار هستیم با تهیه تجهیزات، ساخت و وارد مدار شدن این آب‌شیرین‌کن، این مشکل حل شود.»

وضعیت آبرسانی به روستاهای قشم

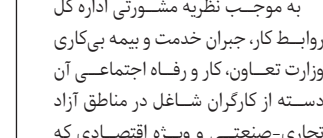
مساحت جزیره قشم حدود هزارو ۵۰۰ کیلومتر مربع و ۳۰۰ کیلومتر آن در محدوده منطقه آزاد است. روستاهای غرب جزیره در محدوده منطقه آزاد نیستند و در محدوده منطقه ویژه اقتصادی قرار دارند. براساس شرح وظایف تعیین‌شده از سوی دولت، آبرسانی در منطقه ویژه اقتصادی قشم که عمده روستاها از مرکز تا غرب جزیره قشم در آن هستند، با مجموعه آبفاست؛ بر این اساس تأمین آب، ایجاد شبکه آبرسانی و توزیع آب در روستاهای جزیره قشم، جزء وظایف آبفای استان هرمزگان است.

مشاهدات میدانی نشان می‌دهد که همه خانه‌ها در روستاهای غرب و بخش مرکزی جزیره

ساکنان بزرگ‌ترین جزیره ایران سهم مشخصی از تولید و مصرف آب ندارند

سرابِ سرانه آب

اتباع خارجی مجاز و غیرمجاز در سرانه آب مصرفی قشم محاسبه نمی‌شوند

دریچه

کارگران متقاضی

بیمه بی‌کاری در

مناطق آزاد بخوانند

به موجب نظریه مشورتی اداره کل روابط کار، جبران خدمت و بیمه بی‌کاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی آن دسته از کارگران شاغل در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی که متقاضی دریافت بیمه بی‌کاری هستند اما خارج از موعد قانونی ۳۰ روز نسبت به تشکیل پرونده اقدام می‌کنند، می‌توانند از طریق نزدیک‌ترین هیئت حل اختلاف مستقر در ادارات کار مجاور در مناطق آزاد تجاری‌صنعتی و ویژه اقتصادی درخواست خود را به ثبت برسانند. به گزارش ایسنا، اردیبهشت امسال معاون روابط کار وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از ارسال لایحه اصلاح قانون بیمه بی‌کاری به مجلس دوازدهم خبر داد و گفت: مطالعه تطبیقی که در کشورهای مختلف صورت گرفت، نشان می‌داد فقط کارفرما درخصوص بیمه بی‌کاری پرداخت نداشت و کارگر هم در جایی سهم نداشت، لذا پیشنهادهایی را در اصلاحیه قشم کردیم که گسترش دامنه شمول از جمله آنها بود. وی در گفت‌وگویی اعلام کرد: در قانون پیشنهاد دادیم دامنه شمول گسترش پیدا کند؛ چون قبلا هم دامنه شمول محدود بود و هم کسانی که در منطقه آزاد و ویژه کار می‌کردند، مشمول مقرن بیمه بی‌کاری نمی‌شدند و از طرفی کارگران پروژه‌ای هم با محدودیت برای تحت پوشش قرارگرفتن مواجه بودند. به گفته رعیتی‌فرد، با توجه به محدودیت منابع صندوق بیمه بی‌کاری باید بتوان از این منابع در شرایط بحرانی نظیر کرونا استفاده کرد تا کسانی که سال‌ها بیمه‌پرداز بوده‌اند، تحت پوشش قرار بگیرند. احمد غریبی، مدیرکل روابط کار و جبران خدمت وزارت کار نیز ضمن اشاره به پیشنهاد کاهش مدت زمان استفاده از بیمه بی‌کاری و امکان سهیم‌شدن کارگران در پرداخت حق بیمه بی‌کاری در اصلاحیه مذکور، از تغییرات ایجادشده در جدول پرداخت مقرر ی بیمه بی‌کاری خبر داد. در روزهای اخیر، اداره کل روابط کار و جبران خدمت و بیمه بی‌کاری وزارت تعاون، کار

و رفاه اجتماعی درخصوص آن دسته از متقاضیان بیمه بی‌کاری در مناطق آزاد تجاری و صنعتی و ویژه اقتصادی که خارج از موعد قانونی ۳۰ روز به تشکیل پرونده اقدام می‌کنند، نظریه مشورتی ارائه کرد. برابر اعلام این اداره کل، نظریه مشورتی به منظور تعیین مرجع رسیدگی به درخواست متقاضیان بیمه بی‌کاری در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی که خارج از موعد قانونی ۳۰ روز به تشکیل پرونده اقدام می‌کنند، نظریه مشورتی ارائه کرد. برابر اعلام این اداره کل، نظریه مشورتی به منظور تعیین مرجع رسیدگی به درخواست متقاضیان بیمه بی‌کاری در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی که خارج از موعد قانونی ۳۰ روز به تشکیل پرونده می‌کنند و در پاسخ اقدام به استعلام‌های انجام‌شده درخصوص مرجع رسیدگی به پرونده این قبیل کارگران در راستای ایجاد وحدت رویه و ارتقای معرفت سازمانی در بین کارشناسان

روابط کار، جبران خدمت و بیمه بی‌کاری این اداره کل صادر شده و کارگران شاغل در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، بر اساس بخش‌نامه شماره ۹۵/۲۱ مورخ ۱۳۸۷/۹/۱۰ و نیز وقت کار و امور اجتماعی با رعایت شرایطی ازجمله پرداخت سه درصد حق بیمه بی‌کاری برای کارگران مذکور و دارابودن شرایط مندرج در قانون بیمه بی‌کاری، می‌توانند از مزایای بیمه بی‌کاری بهره‌مند شوند. طبق قانون بیمه بی‌کاری، بیمه‌شده مکلف است ظرف ۳۰ روز از تاریخ بی‌کاری با اعلام مراتب بی‌کاری به واحدهای کار و امور اجتماعی، آمادگی خود را برای اشتغال به کار تخصصی یا مشابه آن اطلاع دهد. از این‌رو مراجعه پس از ۳۰ روز با عذر موجه و با تشخیص هیئت حل اختلاف تا سه ماه امکان‌پذیر خواهد بود. این نظریه مشورتی اشاره به رای وحدت رویه شماره ۲۶۶ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری دارد که در آن تصریح شده در موارد اجمال، ابهام و سکوت مقررات منطقه‌ای، قانون عام و سرزمینی و آمره بر موضوع حاکمیت دارد و با توجه به صلاحیت ذاتی هیئت‌های حل اختلاف موضوع ماده ۱۵۷ قانون کار در رسیدگی به درخواست‌های مذکور، مرجع رسیدگی به درخواست‌های کارگران شاغل در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی جهت رسیدگی به موضوع موجه‌بودن عذر بعد از سپری‌شدن ۳۰ روز از تاریخ بی‌کاری جهت ثبت درخواست برقراری مقرر ی بیمه بی‌کاری، هیئت‌های حل اختلاف موضوع ماده ۱۵۷ قانون کار هستند.